

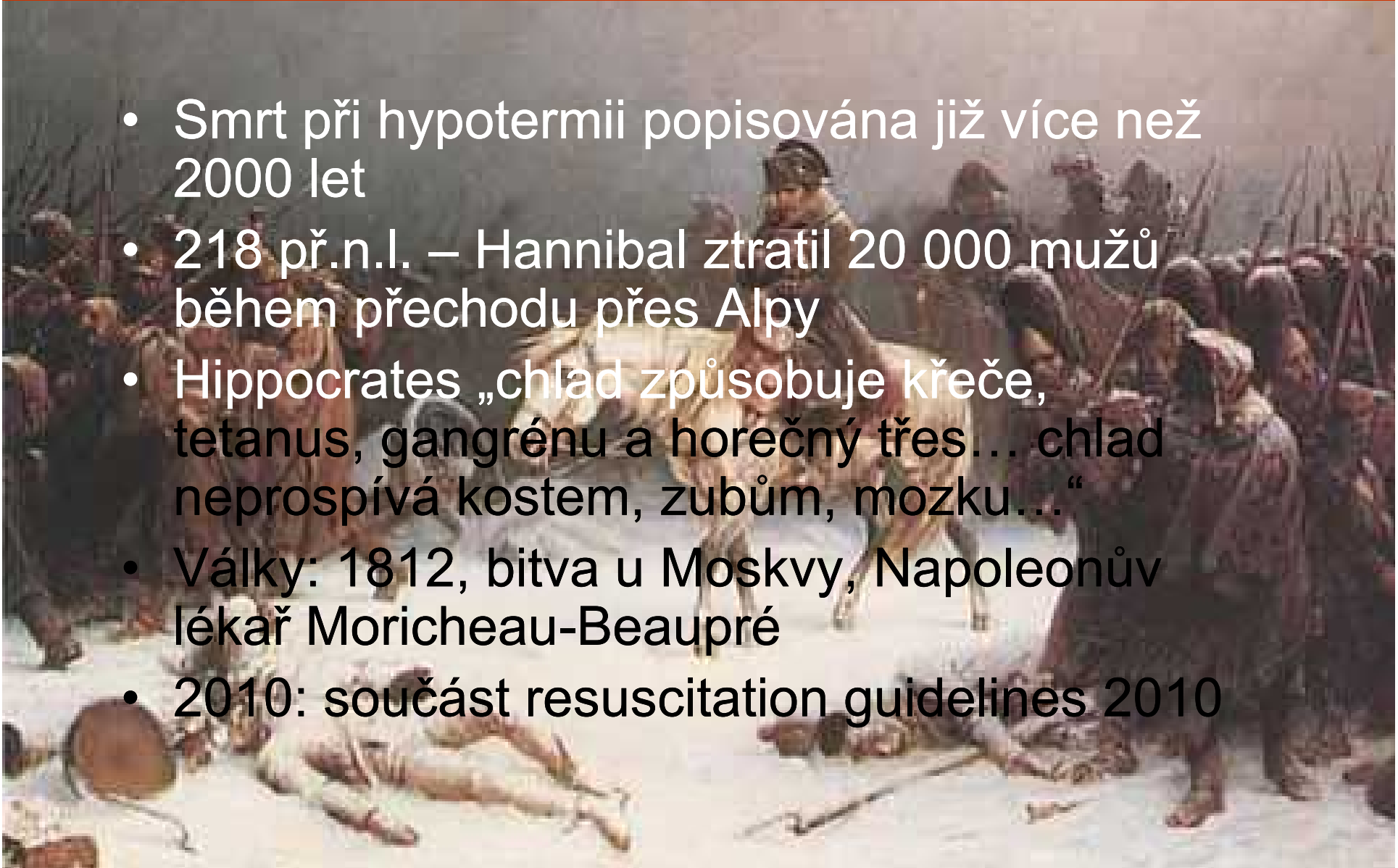
Akcidentální hypotermie – up to date

Jana Kubalová

ZZS kraje Vysočina
Lékařská komise ČHS (Český horolezecký svaz)
Společnost horské medicíny
Lékařská komise UIAA (Mezinárodní horolezecká federace)

Historie akcidentální hypotermie

- Smrt při hypotermii popisována již více než 2000 let
- 218 př.n.l. – Hannibal ztratil 20 000 mužů během přechodu přes Alpy
- Hippocrates „chlad způsobuje křeče, tetanus, gangrénu a horečný třes... chlad neprospívá kostem, zubům, mozku...“
- Války: 1812, bitva u Moskvy, Napoleonův lékař Moricheau-Beaupré
- 2010: součást resuscitation guidelines 2010

Hypotermie

- Pokles centrální tělesné teploty pod 35°C
- Tepelné ztráty převažují nad tvorbou tepla
- Kritická teplota = 29°C
  - zástava oběhu
  - hypotalamus ztrácí schopnost regulace tělesné teploty
- Často bývá podceňována

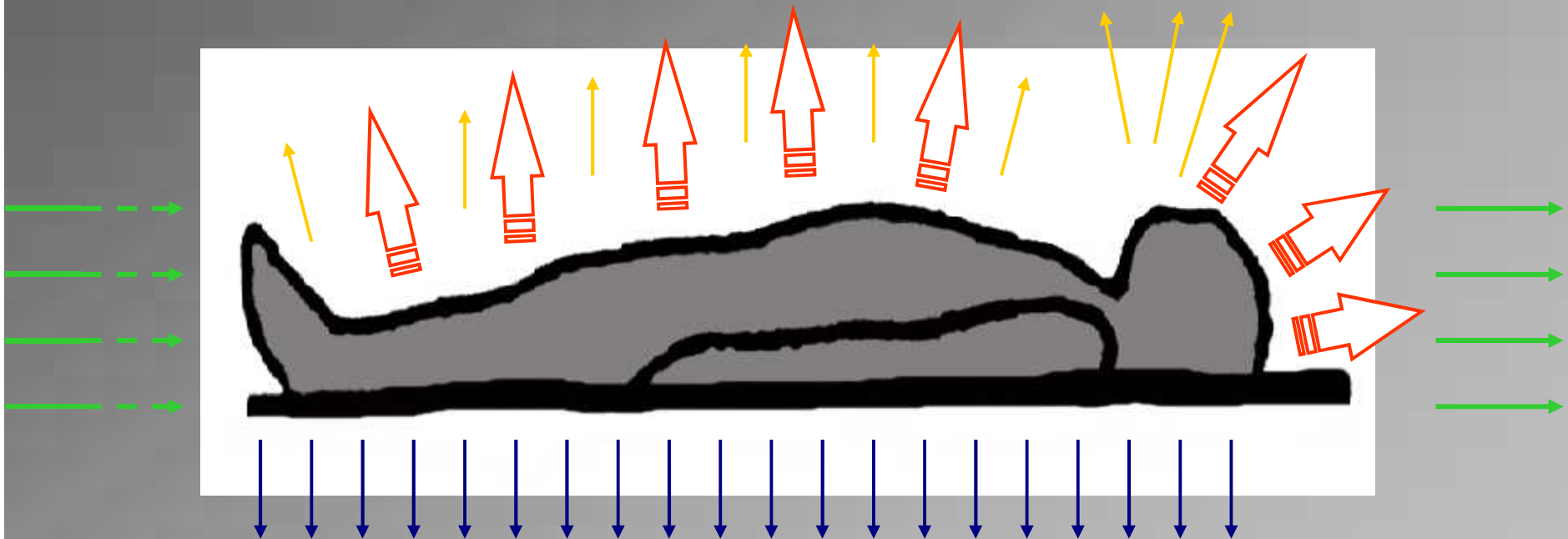
Zeman, V: Adaptace na chlad u člověka, Galén 2006

Ztráty tepla

Vyzařování:
elektromagnetické vlny

Odpařování:
z povrchu kůže,
vydechování vodních
par plicemi

Vedení: přímé předání kinetické energie molekul mezi dvěma předměty s rozdílnou teplotou, vedení urychluje pobyt ve studené vodě (až 5x), zvýšená vlhkost vzduchu. Čím větší je teplotní gradient mezi kůží a okolím, tím větší jsou tepelné ztráty

Proudění: vrstva teplého vzduchu (vody), která se ohřála od těla vyzařováním a vedením je působením proudění (větru /**wind-chill**/, při plavání) strhávána pryč od těla a nahrazována chladnějším z okolí, zvyšuje se rozdíl teplot tělo-okolí, urychlují se tepelné ztráty

Wind-chill - vliv proudění na pocitovou teplotu

Wind Chill (pocitová teplota) - od +5 do -20°C

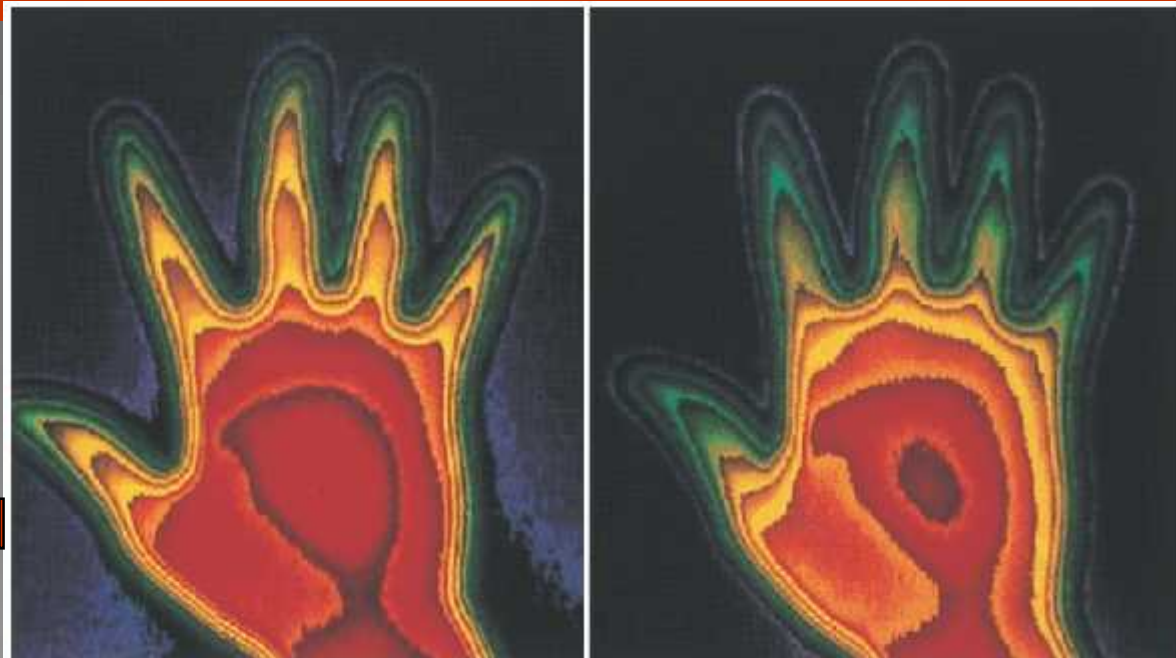
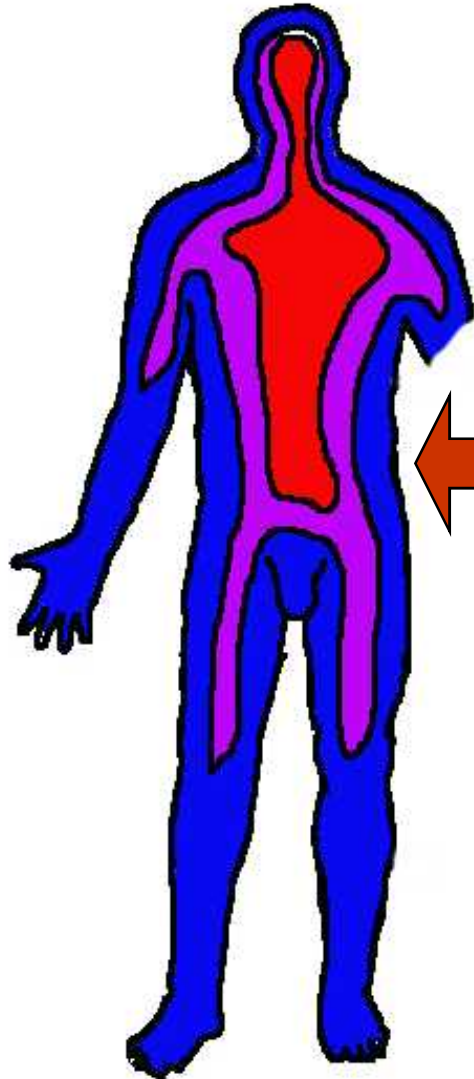
T_{air} (°C) V_{10} (km/h)	5	0	-5	-10	-15	-20	-25	-30	-35	-40	-45	-50
5	4	-2	-7	-13	-19	-24	-30	-36	-41	-47	-53	-58
10	3	-3	-9	-15	-21	-27	-33	-39	-45	-51	-57	-63
15	2	-4	-11	-17	-23	-29	-35	-41	-48	-54	-60	-66
20	1	-5	-12	-18	-24	-30	-37	-43	-49	-56	-62	-68
25	1	-6	-12	-19	-25	-32	-38	-44	-51	-57	-64	-70
30	0	-6	-13	-20	-26	-33	-39	-46	-52	-59	-65	-72
35	0	-7	-14	-20	-27	-33	-40	-47	-53	-60	-66	-73
40	-1	-7	-14	-21	-27	-34	-41	-48	-54	-61	-68	-74
45	-1	-8	-15	-21	-28	-35	-42	-48	-55	-62	-69	-75
50	-1	-8	-15	-22	-29	-35	-42	-49	-56	-63	-69	-76
55	-2	-8	-15	-22	-29	-36	-43	-50	-57	-63	-70	-77
60	-2	-9	-16	-23	-30	-36	-43	-50	-57	-64	-71	-78
65	-2	-9	-16	-23	-30	-37	-44	-51	-58	-65	-72	-79
70	-2	-9	-16	-23	-30	-37	-44	-51	-58	-65	-72	-80
75	-3	-10	-17	-24	-31	-38	-45	-52	-59	-66	-73	-80
80	-3	-10	-17	-24	-31	-38	-45	-52	-60	-67	-74	-81

T_{air} (°C) = aktuální teplota vzduchu v °C, **V10** (km/h) = rychlost větru ve výšce 10 m v km/h

Odpověď organismu na chlad

Odpověď organismu na chlad	Redukce ztráty tělesného tepla	Tvorba tělesného tepla
Mimovolní	<p><u>Vazokonstrikce</u> = chladové zúžení cév na periférii v kůži, podkoží a neaktivních svalech, tvoří až 85% celkové izolace organismu</p>	<p><u>Chladový třes</u> – vzestup srdeční a dechové frekvence, energeticky nevýhodné - vysoká spotřeba energie a kyslíku, na ohřátí těla o 0,6 °C vzroste spotřeba kyslíku až o 360%, svalová práce - třes - zvyšuje prokrvení povrchových oblastí těla, které ruší chladovou vazokonstrikci</p>
		<p><u>Netřesová termogeneze</u> – metabolické zvýšení produkce tepla, termogeneticky nejúčinnější, indukována působením katecholaminů, u novorozenců v hnědé tukové tkáni, u dospělého člověka pravděpodobně v bílém tuku a kosterním svalstvu</p>
Volní	<p>Úkryt před chladem, redukce povrchu těla (schoulení), volba vhodného oděvu</p>	<p>Tělesné cvičení, dostatek energie</p>
	<p>Omezení tepelných ztrát – podložka, alufolie, deky, výměna mokrého oblečení za suché</p>	<p>Zevní ohřívání</p>

Hypotermie - vazokonstrikce

A

B

Figure 5-4.

Infrared scan of the palmar hand surface. *Blue* = 43°C (109.4°F); *red* = 68°C (154.4°F). **A**, At room temperature. **B**, After 5 minutes in a cold room, with evidence of vasoconstriction.

(Courtesy Naval Health Research Center, San Diego, CA.)

Danzl D. Accidental hypothermia. In: Auerbach, P editor. Wilderness Medicine. St. Louis: Mosby; 2007. p. 125-160

Příčiny hypotermie

- **Osoby s normální termoregulací:**
  - Expozice chladnému prostředí, vítr
  - Imobilizace
  - Ponoření do studené vody
  - Lavinová nehoda
- **Porušená nebo nedostatečná termoregulace:**
  - Děti, staří
  - Intoxikace léky, alkoholem
  - Polytrauma
  - Vyčerpání, nedostatek spánku
  - Některé choroby
  - Zhoršení stavu vědomí, poranění mozku

Pro vznik podchlazení nemusí mrznout, stačí když je „jen“ chladno!!

Klasifikace HT

Klasifikace dle teploty tělesného jádra	Teplota	Swiss staging system, REGA	Klinický stav = užití na místě nehody => „on site triage“		Spotřeba O2 tkáněmi
Lehká, nezávažná	35 – 32 °C	I.	Jasně vědomí, chladový třes 	35 – 32 °C	↑ až o 300% !!
Střední, mírná	32 – 28 °C	II.	Postupný útlum vědomí, není třes	32 – 28 °C	↓ o 50%
Těžká	< 28 °C	III.	Bezvědomí, základní životní funkce zpomalené, ale zachovány	28 – 24 °C	
		IV.	Bezvědomí, apnoe, KF, ASY	24 – 15 °C	↓ o 75% (22°C)
		V.	Ireverzibilní HT	< 15 °C (13,7 °C)	↓ o 92% (10°C)

HT IV x HT V

Živý nebo mrtvý?

VYŠETŘENÍ:	HT IV	HT V
Klinické vyšetření	<p>Bezvědomí Žádné známky života Stlačitelný hrudník</p>	<p>Bezvědomí KPCR se nezahajuje Žádné známky života Hrudník nestlačitelný Zranění neslučitelná se životem Nevyléčitelná choroba Doba zasypání lavinou > 35min, není vzduchová kapsa, nejsou volné DC</p>
Teplota	> 15 °C?	< 15 °C? (13,7 °C)
EKG	ASY, KF	ASY
Laboratorní vyšetření K ⁺	< 12 mmol/l	<p>> 12 mmol/l (=> asfyxie) KPCR lze ukončit</p>

„no one is dead until warm and dead“

**NIKDO PODCHLAZENÝ
NENÍ MRTVÝ DOKUD NENÍ
OHŘÁTÝ NA NORMÁLNÍ
TEPLOTU A MRTVÝ**

Hypotermie - diagnostika

1. ANAMNÉZA , OKOLNÍ PROSTŘEDÍ (teplota okolí, doba expozice chladu, oblečení), OKOLNOSTI (zranění, věk, rezervy organismu)
2. KLINICKÉ VYŠETŘENÍ (Swiss staging system, REGA)
3. MĚŘENÍ TEPLoty:
  - jícen, rektum, močový měchýř, zevní zvukovod
  - teplota na končetinách sleduje teplotu prostředí, neodpovídá teplotě tělesného jádra!
4. EKG

Diagnostika – klinické vyšetření

Hypotermie Stadia dle REGA	Svalový třes	Stav vědomí	Dýchání	Puls	Centrální teplota
I	+	+ (↑)	+ (↑)	+ (↑)	35 – 32 °C
II	–	+ (↓) apatie, spavost	+ (↓)	+ (↓) ES, FS	32 – 28 °C
III	–	– mydriáza, foto +	+ (↓)	+ (↓) Osbornova J - vlna	28 – 24 °C
IV	–	– mydriáza, foto –	–	– FK, ASY	24 – 15 °C
V	–	–	–	– ASY	< 15 °C (13,7 °C)

Diagnostika – měření teploty

PNP:

- **Zevní zvukovod:**

- Vhodné pro HT I, II
- Falešně nízké hodnoty:
  - při HT III, IV
  - zástavě oběhu
  - velmi nízké teplotě okolí, sněhu v zevním zvukovodu
- Schopnost teploměru měřit nízké teploty (většina $> 34^{\circ}\text{C}$)

ICU:

- **Jícen:** dolní 1/3 jícnu (~ teplotě krve protékající srdcem)
- **Močový měchýř**
- **Rektum** – odpovídá centrální teplotě, reaguje pomaleji
- **Zevní zvukovod**

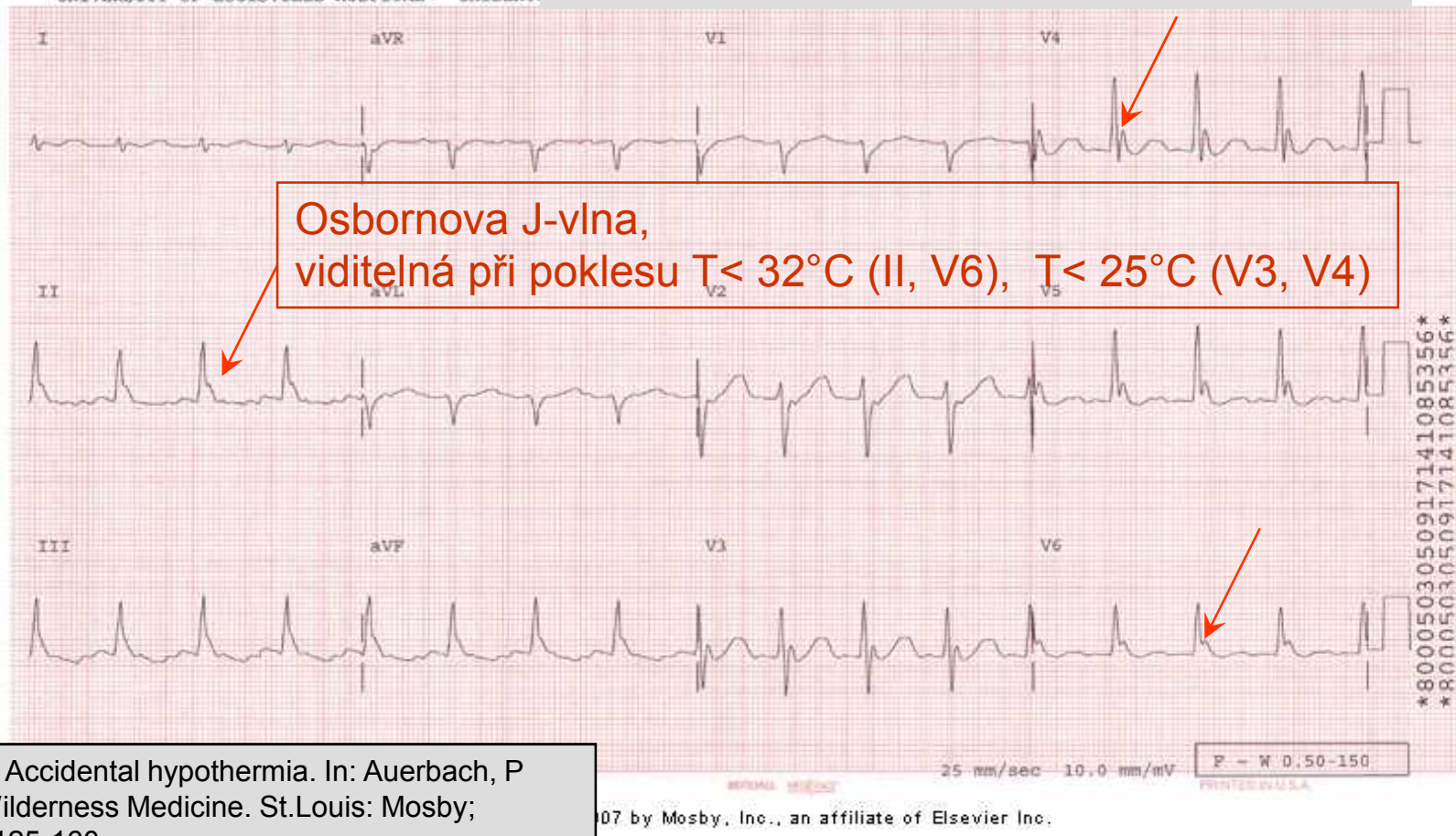

Hypotermie – EKG

45 yrs Female
PR 159 (NSR) Normal sinus rhythm, r
QRSD 142 (IVCD2) Nonspecific intraventr
QT 414 delay
QTc 520 (LQT) QT interval long for r
(TIIN) Nonspecific Inferior T
(SEER) *See Emergency Departmen
--AXES--
P 93
QRS 85 *jc
T -51

UNIVERSITY OF LOUISVILLE HOSPITAL - UNIDENT

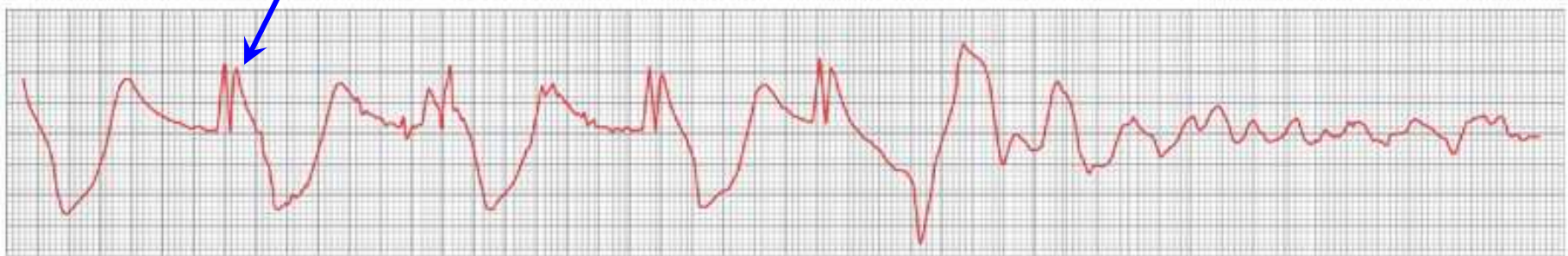
Nespecifická, příčina zpožděná depolarizace nebo časná repolarizace LK
- hypotermie, léze centrálního nervového systému, fokální kardiální ischemie, sepse

Danzl D. Accidental hypothermia. In: Auerbach, P editor. Wilderness Medicine. St.Louis: Mosby; 2007.p. 125-160

HT – arytmie

Osbornova J-vlna

(c) Copyright 2007 by Mosby, Inc., an affiliate of Elsevier Inc.

Figure 5-6.

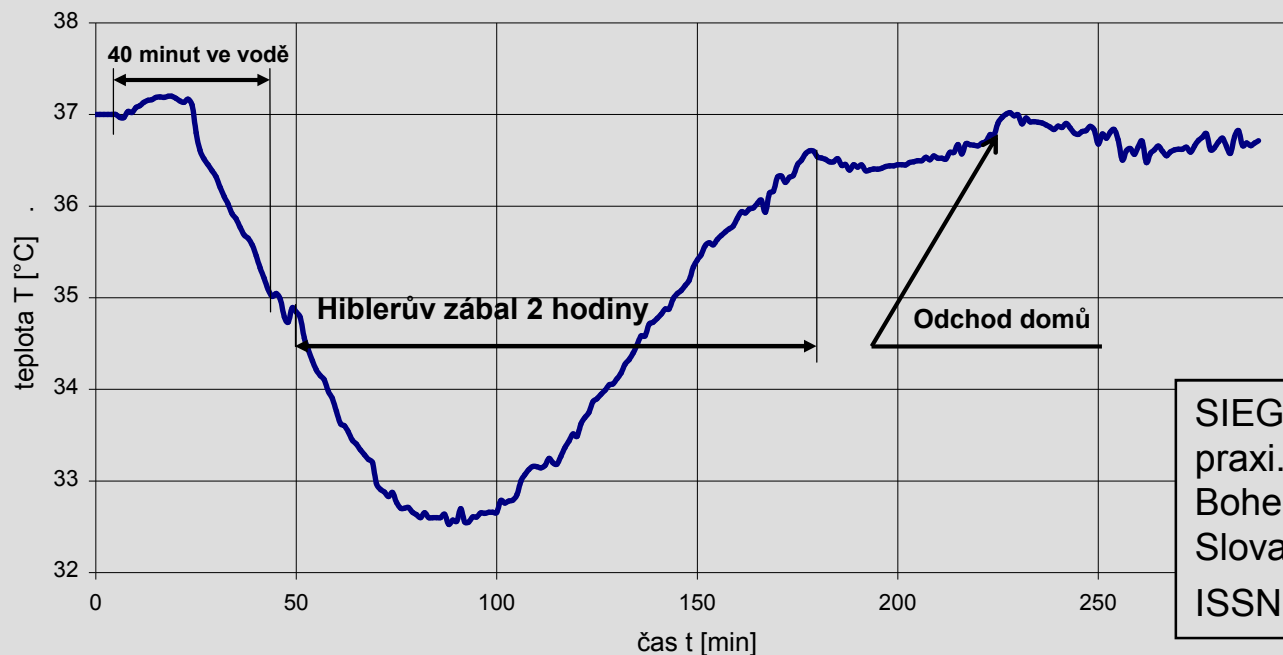
In this patient, ventricular fibrillation developed during a code 3 transport by emergency medical services to the emergency department. Note the pronounced J wave after the QRS complex.

Danzl D. Accidental hypothermia. In: Auerbach, P editor. Wilderness Medicine. St. Louis: Mosby; 2007.p. 125-160

„After drop“ syndrom

- Další pokles centrální tělesné teploty i po dokonalé izolaci pacienta a zahájení zevního ohřívání
- 0,5- 6°C, dle teploty okolního prostředí před vyproštěním a typu ohřívání pacienta

Průběh tělesné teploty po 40 minutovém pobytu ve vodě
1,5°C, BMI 32, použit Hiblerův zábal

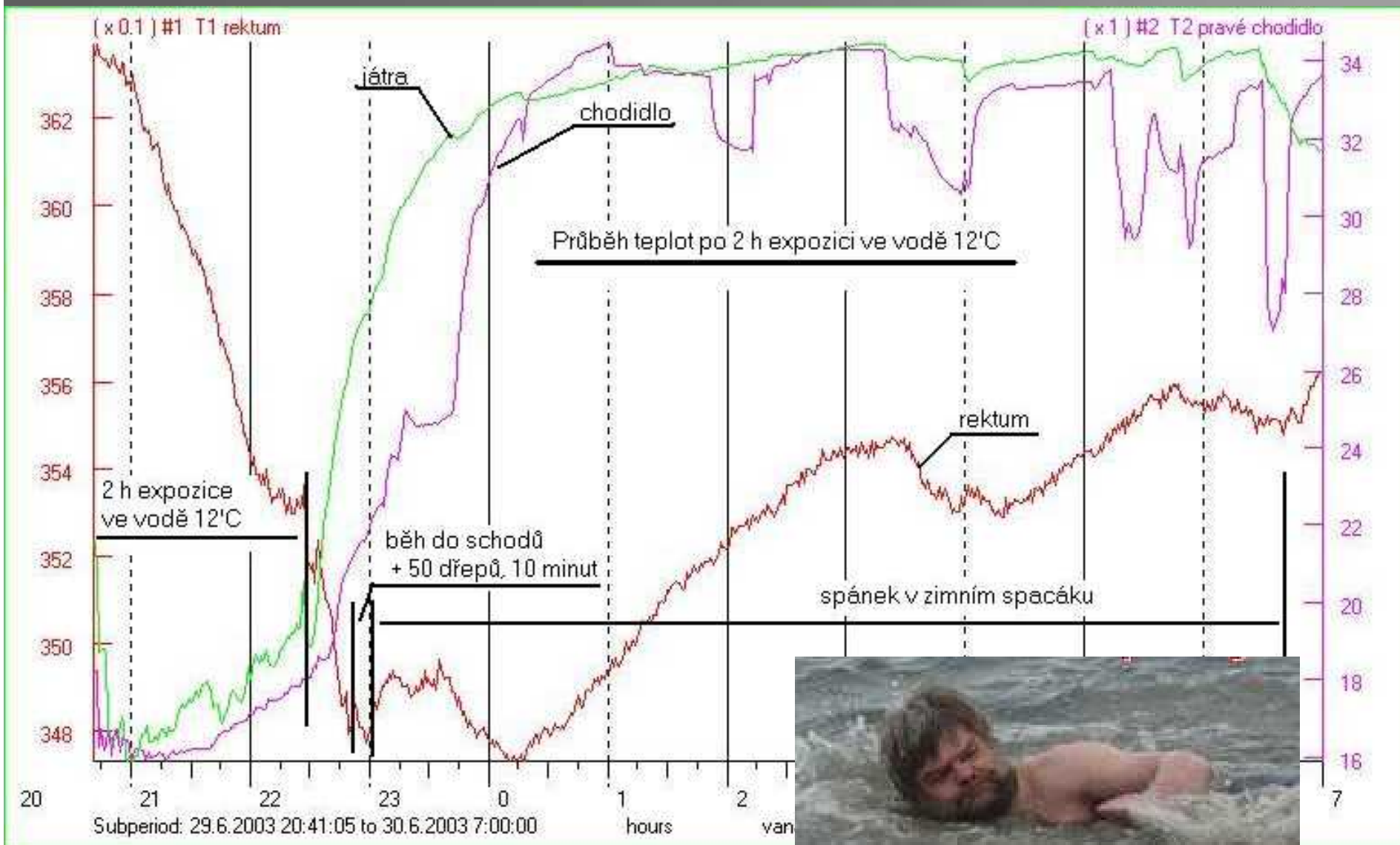

Hiblerův zábal =
typ
improvizovaného
ohřevu pacienta

SIEGER, L. Hiblerův zábal v
praxi. *Medicina Sportiva
Bohemica et
Slovaca*, 2008, 17 (2), 90-93.
ISSN 1210-5481.

Expozice 2 hodiny ve vodě 12°C

Terapie

- Přemístění z chladného prostředí
- Prevence dalšího prochládní
- Rychlý transport na cílové pracoviště dle stavu
- Střední a těžká HT (HT II-IV) – imobilizace, horizontální poloha, jen nezbytně nutné pohyby, adekvátní oxygenace s vysokou frakcí kyslíku, kontinuální monitoring – EKG, TT
- Sejmout mokré oblečení (lépe roztříhnout), osušit, dokonalá izolace
- Bezvědomí – i.v. vstup, OTI, UPV
- **Přednemocniční vyšetření a ošetření pacienta jen v minimálně nutném rozsahu (nesmí oddálit transport)**

Resuscitace

- BLS, ACLS ~ Guidelines 2010 (poměry, frekvence stejné jako u normotermie)
- Stanovení zástavy oběhu do 60s (EKG, ECHO, SONO Doppler – je-li přítomen srdeční výdej)
- Je-li pochybnost o přítomnosti srdeční akce – zahájit KPR, potvrdit hypotermii
- Farmaka: pomalejší metabolismus, opakované podávání léků vede k vysoké až toxické plasmatické koncentraci
- **Adrenalin:**
  - + efekt na zvýšení koronární perfúzního tlaku, ale není život zachraňující, arytmogenní efekt
  - Nepodávat, dokud teplota tělesného jádra $> 30\text{ }^{\circ}\text{C}$
  - TT $30 - 35\text{ }^{\circ}\text{C}$ – zdvojnásobit interval
  - TT $> 35\text{ }^{\circ}\text{C}$ – normální D a interval
- Využití neinvazivní mechanické podpory krevního oběhu
- Ukončení KPR až po ohřátí a nastolení ROSC, užití standardní strategie post resuscitační péče

KPCR

Neinvazivní mechanická podpora krevního oběhu

- stále stejně účinná masáž po delší dobu
- masáž srdce bez přerušování i během manipulace s pacientem (nakládání, transport)

Arytmie

- S poklesem TT, pokles HR, vznik arytmií = bradykardie při HT je fyziologická
- Extrasystoly, sinusová bradykardie, fibrilace síní – upraví se spontánně po vzestupu teploty, většinou není nutná léčba!!
- Závažné arytmie - komorová tachykardie, fibrilace komor – defibrilace max. energií max. 3x, další defibrilace při TT > 30 °C
- AED – následovat a vykonávat pobídky přístroje během ohřívání
- Amiodaron – při HT snížený efekt, podávat až po ohřátí
- Atropin – neúčinný (pokles spontánní depolarizace pacemakerových buněk)

J.Soar et al.: Cardiac arrest in special circumstances/Resuscitation 81 (2010) 1400 - 1433

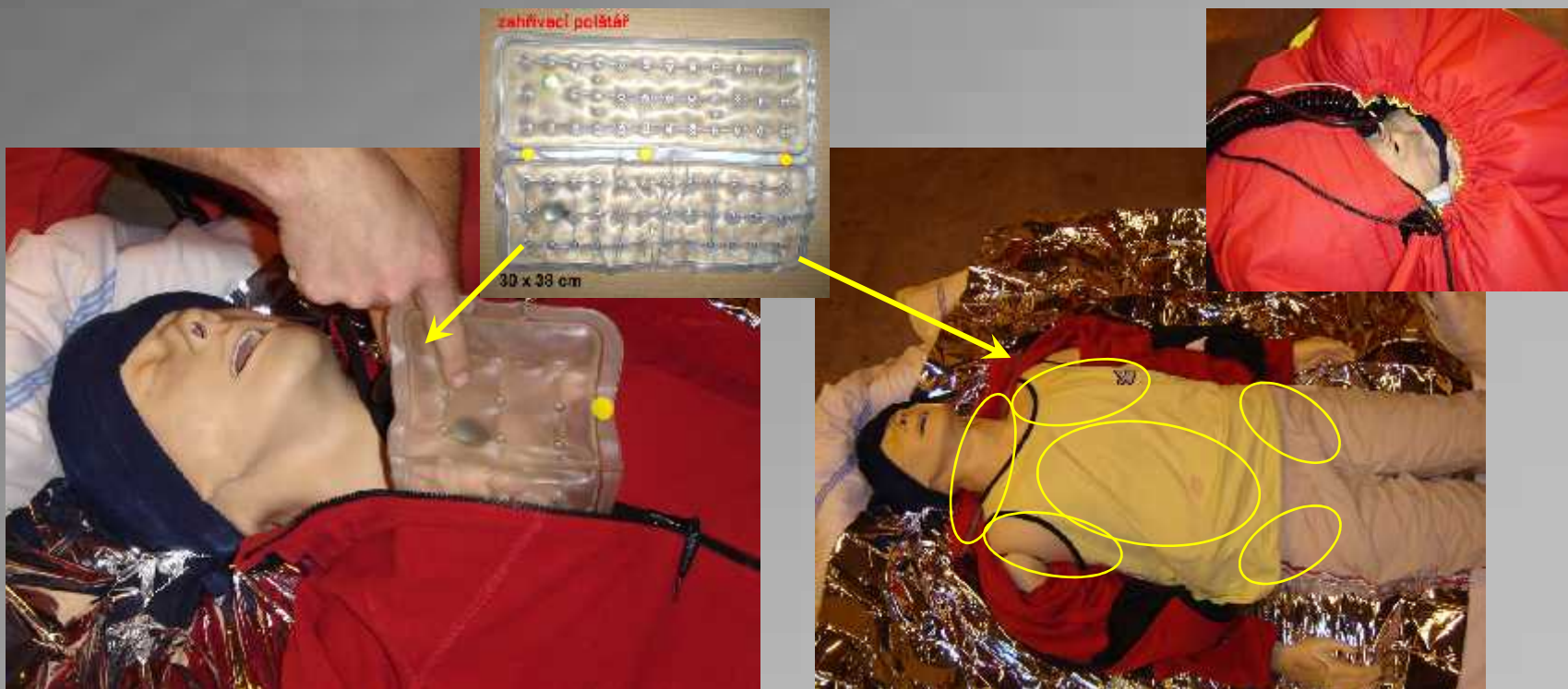
i.v. vstup + infúze

- Zajištění intra-vaskulárního vstupu v HT obtížné!!
- Alternativní metody
- Podávání ohřátých tekutin i.v. v PNP bez efektu: infúze 1litr 40 °C, 70kg => ohřátí o 0,3 °C
- Ohřívání = vasodilatace => expanze intravaskulárního prostoru, nutné podat dostatečný objem ohřátých tekutin + **kontinuální hemodynamický monitoring**

Paal P, Beikircher W, Brugger H. Avalanche emergencies.
Review of the current situation. Anaesthesist 2006;55:314-24

Pasivní ohřívání + chemické balíčky

- Vhodné u pacientů při vědomí, HT lehká, během transportu pacientů v PNP v jakémkoliv stadiu
- Chemické balíčky částečně účinné pro prevenci dalšího prochládnutí v PNP (HT střední až těžká)

Aktivní ohřívání

- **Zevní** – ohřívání prostředí, teplé přikrývky, warm-touch, i.v. infúze 42 °C (~ 1-1,5 °C/hod)
  - Efektivní, levné, dostupné, podmínkou je pacient ze zachovaným krevním oběhem
  - Není prokázáný signifikantní after-drop
- **Vnitřní** – vdechování zvlhčeného ohřátého vzduchu, peritoneální, pleurální laváž, laváž močového měchýře a žaludku, mimotělní oběh
  - Mimotělní oběh – preferován u pacientů se zástavou dechu a oběhu = náhrada oběhu + oxygenace, vzestup teploty 8 – 12 °C/hod
  - nevýhoda – dostupnost – specializovaná centra
  - Preferovaná metoda: ECMO

Prolonged extracorporeal membrane oxygenation-assisted support provides improved survival in hypothermic patients with cardiocirculatory arrest

Ellriede Rullmann, MD,^a Annemarie Weissenbacher, MD,^a Hanno Ulmer, PhD,^b Ludwig Müller, MD,^a Daniel Höfer, MD,^a Juliana Kio, MD,^a Walter Rabl, MD,^c Birgit Schwarz, MD,^d Günther Laufer, MD,^a Herwig Antretter, MD,^a and Peter Mair, MD^d

ECC vs. ECMO

The Journal of Thoracic and Cardiovascular Surgery • September 2007

- 59 pacientů, 1987 – 2006
- ROSC: 32
- přeživších: 12
- 64% ROSC zemřelo na těžký plicní edém, 0 v ECMO skupině
- ECMO umožňuje delší kardiovaskulární podporu po úvodní resuscitaci, redukuje riziko srdečního selhání, které je po ohřátí běžné

TABLE 3. Causes of death in patients with restoration of spontaneous circulation (ROSC) (n = 21 patients)

	ECC group n = 14 patients	ECMO group n = 7 patients
Pulmonary edema	9 (64.3%)	0 (0%)
Multiorgan failure	2 (14.3%)	3 (50%)
Brain death	2 (14.3%)	3 (42.9%)
Aortic dissection/retroperitoneal hematoma	0 (0%)	1 (16.7%)
Bleeding	1 (7.1%)	0 (0%)
Median time from ROSC to death (hours, range)	23 (0.5–110)	42 (18–216)

ECC, Extracorporeal circulation; ECMO, extracorporeal membrane oxygenation; ROSC, return of spontaneous circulation.

Výhody ECMO:

- Perkutánní kanylace femorální tepny
- Lze užít bez systémové antikoagulace
- Doba užití od několika hodin po několik dnů
- Systém lze transportovat mimo kardiochir.

**ACCIDENTAL DEEP HYPOTHERMIA WITH CARDIAC ARREST. PROMPT
COMPLETE RECOVERY AFTER REWARMING BY EXTRACORPOREAL
CIRCULATION. CASE REPORT**

Martin Simek^{a, b*}, Roman Hajek^a, Vilem Bruk^a, Karolina Fabikova^a, Petr Nemecek^a, Jakub Raimr^c,
Roman Husar^d, Petr Hubacek^b

- 30-letý muž nalezen nad ránem ležící na silnici, okolní teplota -3°C, přivezen ZZS na UP FN Olomouc
- ZZS (dle záznamu): bezvědomí, sinusový rytmus, Tks nad 50 Torr, hypotermie
- Na UP rychle FK, 3x výboj 150J, neúspěšný, KPCR, OTI, UPV, TT 24,8 °C, sérum alkohol 3,5 g/kg
- Za 45 min na OS, za 85min ECC, laboratorní hodnoty: pH 7,0, PaO₂ 23,5 kPa, PaCO₂ 4,64 kPa, BE – 17,2, laktát 14,1 mmol/l, K⁺ 4,52 mmol/l, gly 6,3mmol/l, KPCR celkem 98min, ECC celkem 157min, úspěšná defibrilace při TT 32 °C
- Za 16 po hodin po odpojení extubován, 12 tý den propuštěn z nemocnice, za 3 týdny zapojen do pracovního procesu

Full recovery of an avalanche victim with profound hypothermia and prolonged cardiac arrest treated by extracorporeal re-warming[☆]

Rosmarie Oberhammer^{a,1}, Werner Belkircber^{b,2},
Christoph Hörmann^{c,3}, Ingo Lorenz^{d,3}, Roger Pycha^{e,2},
Liselotte Adler-Kastner^{f,4}, Hermann Brugger^{b,*}

Resuscitation (2008) 76, 474–480

- 29- letý skialpinista, zasypán 100min lavinou, lehce oblečen, bez čepice, v hloubce 3m
- Po vyproštění – bezvědomí, spont. ventilace, oběhově stabilní, puls 60/min, přítomna vzduchová kapsa 2-4l velká, teplota (tymp.) 22°C, GCS 7 (~pokles TT 9 °C/hod)
- i.v. vstup, OTI, UPV, chemické ohřívací balíčky, alufolie, deky, vakuová matrace, naložen do vrtulníku pomocí jeřábování
- Ihned po naložení na palubu KF, výboj neproveden – selhání baterie, nízká teplota na místě nehody, 15min do přiletu do nejbližší nemocnice bez masáže srdce, pouze UPV!, 1. výboj ihned po přistání neúspěšný, zahájena KPCR
- V nemocnici **K+ 4,3**, TT 21,7 °C, pCO₂ 111mmHg, pO₂ 23,3 mmHg, pH 6,877, laktát 105 mg/dl, BE -12.3 mmol/l
- Za kontinuální KPCR transport do spec. centra s možností mimotělního oběhu, kde za 225 min po zasypání. Kontin. Femorální veno-arteriální bypass, ECMO
- Zástava srdce celkem **150min**
- **Propuštěn 17. den bez neurologického deficitu**, rozvoj PTSD

Lavinová nehoda

- Každý rok zemře v důsledku lavinové nehody průměrně **146 osob** v Severní Americe a Evropě

Příčina smrti	Evropa Univ. Innsbruck (1996 – 2005) n = 105	USA - Utah (1989 – 2006) n = 56	British Columbia, Alberta (1984 – 2005) n = 204
Asfyxie	91,7%	85,7%	75%
Trauma	5,6% (končetiny, hrudník, C-páteř)	5,4% (8,9% komb.asfyxie + trauma)	24% (hlava, hrudník)
Hypotermie	1		< 1%

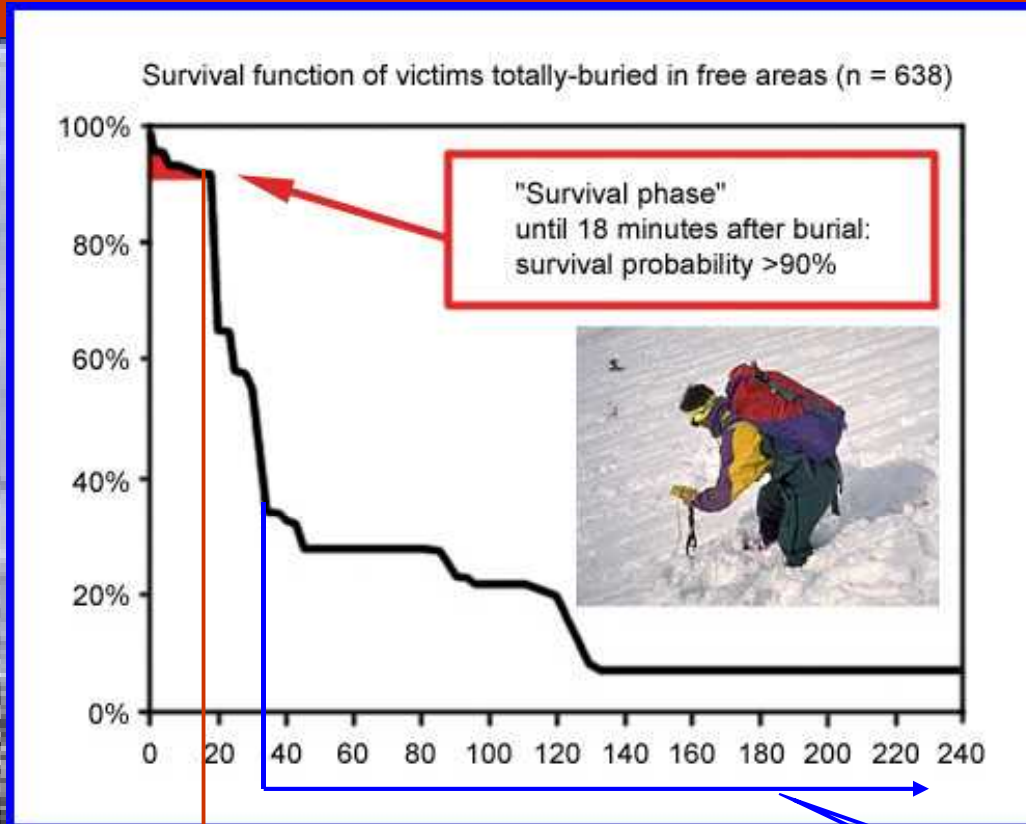
Pattern and severity of injury in avalanche victims.
Hohlrieder M, Brugger H et al, High Alt Med Biol, 2007 8(1):56-61

Cause of death in avalanche fatalities.
McIntosh, Grissom et al, Wilderness Envir Med 2007, 18(4):293-7

Patterns of death among avalanche fatalities: a 21-year review. Boyd.J et al, www.cmaj.ca, Feb., 2009

Lavinová nehoda

Resuscitation, 2001;51:7-15, Brugger H, Durrer B, Adler-Kastner L, Falk M, Tschirky F. Field management of avalanche victims

- Švýcarská data (1981 – 1998)

- Analýza 638 obětí lavinových nehod v otevřeném terénu v závislosti na době zasypání

Prvních 18. minut přežívá 90% obětí lavinové nehody „SMRT POČKÁ 18 MINUT“

> 35 min => riziko hypotermie

Should strategies for care of avalanche victims change?

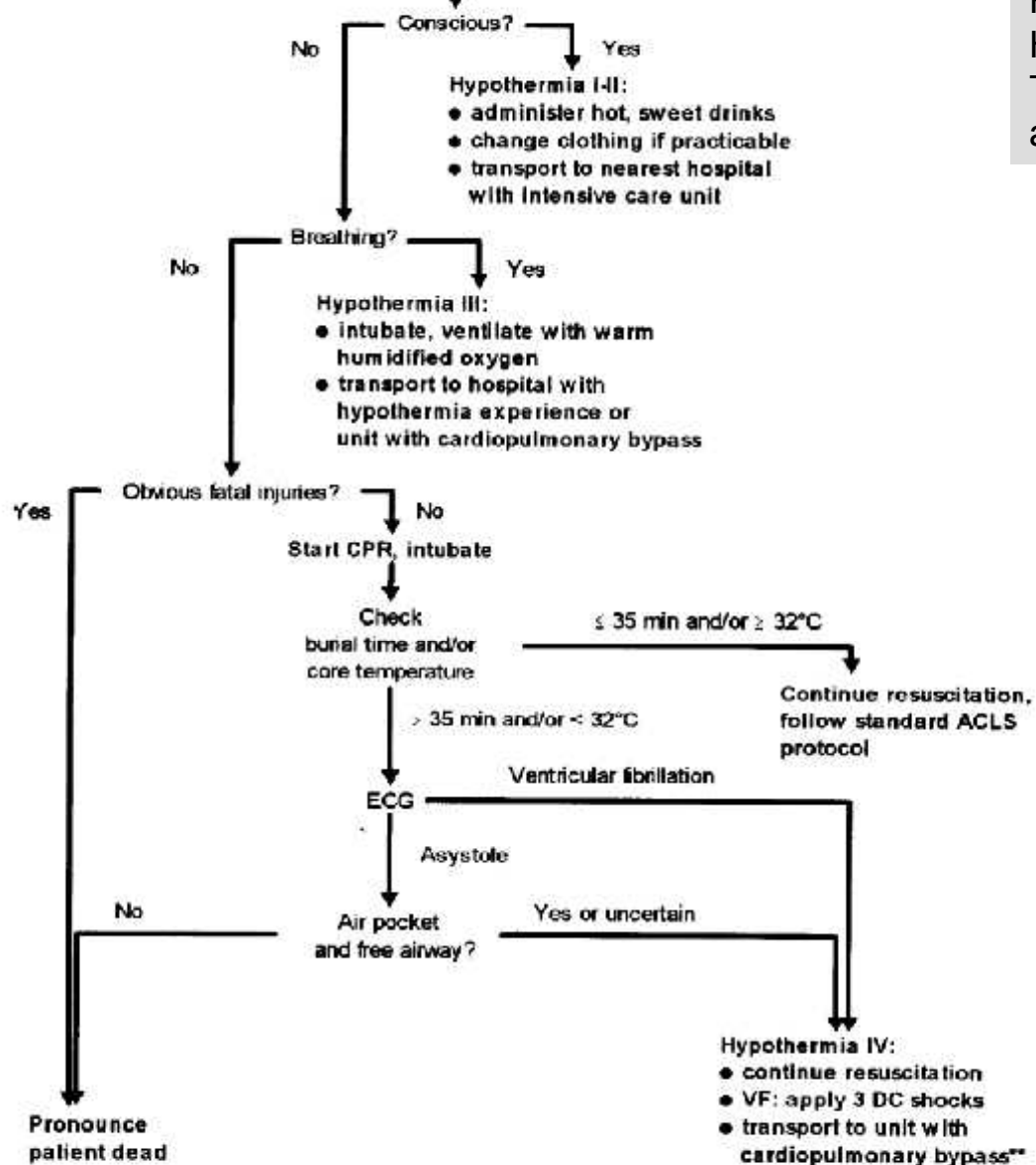
Hermann Brugger MD

Published at www.cmaaj.ca on Feb. 12, 2009.

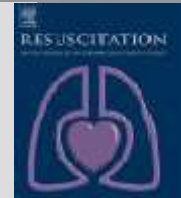

- Lavinový vyhledávač = ↑ rychlost vyhledání (snížení rizika † 55,2% vs. 70,6%)
- Avalung = prodlouží dobu přežití pod sněhem
- ABS systém = prevence kompletního zasypaní (snížení rizika † 2,9% vs. 18,9%)
- Přilba = prevence traumatu hlavy

ASSESSMENT OF THE EXTRICATED PATIENT*

Resuscitation, 2001;51:7-15, Brugger H, Durrer B, Adler-Kastner L, Falk M, Tschirky F. Field management of avalanche victims

Avalanche resuscitation algorithm

Hypothermia I: patient alert, shivering (core temperature about 35-32°C [95-89.6°F])
 Hypothermia II: patient drowsy, non-shivering (core temperature about 32-28°C [89.6-82.4°F])
 Hypothermia III: patient unconscious (core temperature about 28-24°C [82.4-75.2°F])
 Hypothermia IV: patient not breathing (core temperature < 24°C [$< 75.2^{\circ}\text{F}$])

Děkuji za pozornost

BRD-AVS